

“Sorra, sal i sol”

Els tresors vius de les nostres platges

Programa d'educació ambiental a
les platges del Maresme

Introducció

Les platges, en els nostres dies, són cada vegada més infraestructures turístiques de primer ordre. Si aquesta circumstància hi afegim la enorme pressió i la densitat de població que es concentra a la franja litoral, sorprèn que a les platges del Maresme encara existeixin reductes de flora psamòfila.

Tot i que el patrimoni que actualment s'hi conserva és mínim i es troba en una situació molt empobrida respecte èpoques pretèrites, cal lluitar per la preservació i la millora d'aquest llegat ambiental. Afortunadament, cada cop existeixen noves mesures i iniciatives encaminades a la regeneració i valorització dels hàbitats dunars.

Fruit de la major sensibilització social vers les problemàtiques ambientals, es comença a detectar un canvi de percepció de moltes actuacions i decisions polítiques, en les quals anys enrere, es feia molt difícil la introducció de la visió ambiental o conservacionista.

Objectius i procediment de l'activitat

Les actuacions que es duen a terme a les platges del Maresme estan adreçades a aconseguir el màxim grau possible de naturalització i intentar mitjançant certes intervencions que es refaci la morfologia i la vegetació pròpies de la zona.

La sorra, la sal i el sol simbolitzen i donen lloc, en conjunt, a un ambient molt inhòspit. La sorra ens presenta un substrat inestable i incapaç de retenir aigua. La sal és la màxima representació de la influència marítima i el sol ens recorda les temperatures extremes i la dessecació dels ecosistemes de platja. Les

condicions esmentades provoquen que les plantes que colonitzen aquests espais hagin de disposar de mecanismes i estratègies per poder sobreviure. Per tant, la gran especialització i el fet de ser espècies que només es trobin en aquest espai, els hi concedeix un veritable valor afegit que em de conèixer, comprendre i valorar.

Partint de les premisses de respecte, coneixement i educació, vers la natura, l'equip de l'ENC ha dissenyat un programa d'activitats adreçat als alumnes de les diferents centres educatius del Maresme.

El paisatge, com tot ésser viu, pateix canvis, tan naturals com artificials. Per tant, conèixer quins són el processos que ens han dut a l'estat actual del nostre paisatge és una molt bona forma d'entendre d'om venim, on estem i a on anem, és a dir, quin ha estat el nostre passat, com estem actualment i quin serà el nostre futur.

La incidència en les causes que han provocat la desaparició dels espais dunars i de la vegetació litoral, ens fa reflexionar sobre els grans errors comesos per les persones. Al mateix temps, la reflexió dona peu al debat de les problemàtiques presents i futures amb la que es troba el litoral de la nostra comarca.

La primera part de la jornada d'educació, dins de l'aula, consisteix en una xerrada on els alumnes reben continguts sobre la formació i erosió de la platja a partir dels sediments del riu Tordera i de les rieres de la comarca, de la dinàmica litoral, dels episodis tempestuosos i de les actuacions antròpiques sobre la costa. Finalment, s'introdueixen els factors ambientals predominants que es trobarem a la platja -inestabilitat del substrat, temperatures elevades, salinitat elevada, baixa disponibilitat d'aigua, dessecació pel vent, agressió antròpica intensa-.

La segona part de l'activitat educativa, realitzada per l'equip d'educadors de l'ENC, té com a gran protagonista la platja. La sortida, in situ, al lloc on es conjuguen i es fan realitat tots els processos descrits en la xerrada a l'aula, dona coherència i sentit als coneixements adquirits fins el moment.

Per tant, és important la recollida de dades per mesurar i registrar els diferents factors ambientals -temperatura, humitat relativa i capacitat de camp del sòl-, la identificació d'algunes espècies predominants i més significatives, al mateix temps que es descriuen els caràcters adaptatius dels vegetals d'interès per a relacionar-los amb la seva ecologia.

La descoberta de les dificultats que han de patir les espècies que colonitzen aquests espais i la troballa i posterior identificació de les plantes, són el perfecte complement per tancar el cicle d'un ecosistema.

Esquema bàsic de les jornades

A) Xerrada + debat

Espai: Sala tancada (al centre)

Durada: 90 minuts aprox.

Continguts: formació i erosió de la platja a partir dels sediments del riu Tordera i de les rieres de la comarca, de la dinàmica litoral, dels episodis tempestuosos i de les actuacions antròpiques sobre la costa.

- Els factors ambientals predominants a la platja:
  - Inestabilitat del substrat: la sorra.
  - Temperatures elevades
  - Salinitat elevada
  - Baixa disponibilitat d'aigua
  - Dessecació pel vent
  - Agressió antròpica intensa

- Característiques de les espècies vegetals pròpies de la platja.

Procediment: xerrada magistral amb inducció a l'acció dels participants. Suport audiovisual.

Modalitat: Escolar (Primària / Secundària / Batxillerat).

B) Sortida de camp

Espai: Platja

Durada: 90 minuts aproximadament

Continguts:

- Dinàmica litoral: formació i destrucció de la platja.
- Components de la sorra.
- Mesura i registre de factors ambientals: temperatura, humitat relativa i capacitat de camp del sòl a diferents distàncies des del mar fins al reraplatja.
- Identificació d'algunes espècies predominants i significatives.
- Descripció de caràcters adaptatius dels vegetals d'interès per a relacionar-los amb la seva ecologia.

Procediment: descoberta activa de la platja com a medi (factors ambientals) i de la vegetació dunar. Teatralitzacions per a la comprensió. Material de suport adient a la metodologia (instrumental i pautes de treball).

Modalitat: Escolar (Primària / Secundària / Batxillerat).

C) Metodologia

- Explicació inicial i traspàs de metodologia en gran grup de 15 alumnes.
- Treball en grups de 4-5 alumnes.
- Síntesi de conceptes prioritaris en gran grup.

D) Material emprat

- Termòmetres
- Higròmetres
- Anemòmetre
- Extractors de mostres del sòl
- Làmines amb dibuixos i nom de les espècies per identificar-les
- Lupes de diferents augments